اهمیت کاربرد یادگیری مبتنی بر خدمات در آموزش بالینی پرستاری

فریبا حقانی، اعظم علوی*

چکیده

مقدمه: آموزش بالینی یکی از مهم‌ترین و تعیین‌کننده‌ترین بخش‌های آموزش پرستاری است که در شکل‌دهی هویت حرفه‌ای پرستاری نقش اساسی بازی می‌کند. موفقیت در این مسیر مستلزم اتخاذ رویکردهای موثری است که همگام با دانش روز و متناسب با نیازهای نوین مددجویان و بیماران، آمادگی‌های لازم را در فراگیران ایجاد نماید. یادگیری مبتنی بر خدمات با هدف آموزش دانشجویانی با مسؤولیت‌پذیری اجتماعی و آموزش افرادی که قادر به پاسخ دادن به انتظارات جامعه باشند، جایگاه جدیدی در برنامه درسی حرفه‌های بهداشتی از جمله پرستاری پیدا کرده است. هدف از این مطالعه بررسی اهمیت کاربرد یادگیری مبتنی بر خدمات در آموزش بالینی پرستاری است.

روش‌ها: مقاله حاضر نوعی مطالعه مروری است که با جستجوی منابع کتابخانه‌ای و بانک‌های اطلاعاتی نظیر- SID Iran doc Elsevier- Ovid – Pub med از سال ۱۹۹۹ تا ۲۰۱۱با استفاده از کلمات کلیدی (آموزش بالین)، (پرستاری)، (آموزش مبتنی بر خدمات) و (دانشجویان) انجام شده است.

نتایج: پرستاران بایستی با مهارت‌های قوی رهبری، مدیریت و ارزش‌گذاری برای تنوع بشری و تعهد شهروندی وارد حیطه عملکرد واقعی شوند، همه این توانایی‌ها می‌تواند و باید درون عملکرد بالینی به عنوان یک قسمت از آموزش پرستاری تحقق یابد. به نظر می‌رسد ساختار روش یادگیری مبتنی بر خدمات فرصت‌های را برای توسعه حرفه‌ای و صلاحیت بالینی دانشجویان فراهم نماید.

نتیجه‌گیری: مسؤولین آموزش پرستاری برای ایجاد هماهنگی بیشتر بین دانشکده‌ها و بیمارستان، با اتخاذ راه‌حل‌های تعاملی و مشارکتی مانند یادگیری مبتنی بر خدمات و تبدیل بیمارستان‌ها به فضاهای مناسب آموزشی به منظور تحقق هر چه بیشتر اهداف آموزش بالینی دوره پرستاری تلاش بیشتری مبذول دارند.

واژه‌های کلیدی: یادگیری مبتنی بر خدمات، آموزش بالینی،پرستاری، دانشجویان.

مجله ایرانی آموزش در علوم پزشکی/ویژه‌نامه توسعه آموزش و ارتقای سلامت/ اسفند۱۳۹۰؛ ۱۱(۹): ۱۴۸۷ تا ۱۴۹۵

مقدمه

رسالت اصلی دانشگاه تربیت نیروی انسانی متخصص مورد نیاز جامعه، ترویج و ارتقای دانش، گسترش تحقیق و فراهم نمودن زمینه مساعد برای توسعه کشور است. دانشگاه‌ها برای انجام این رسالت باید در زمینه شناخت مشکلات، تدوین و اجرای برنامه‌ها و در نهایت اصلاح آنها تلاش و کوشش پیگیر داشته باشند. آموزش پرستاری بخشی از نظام آموزشی عالی کشور است که با حیات انسان‌ها سرو کار دارد و توجه به جنبه‌های کمی و کیفی آن از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است(۱). هر چه دانش‌آموختگان آن دارای زمینه علمی بیشتری باشند، بهتر می‌توانند به جامعه خود خدمت کنند. در این میان چگونگی کسب علم و مهارتی که منجر به یادگیری عمیق و بادوام شده و قابلیت انتقال به محیط خارج از

* **نویسنده مسؤول:** اعظم علوی (مربی)، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد شهرکرد (دانشجوی دکتری تخصصی پرستاری). a_alavi@iaushk.ac.ir
دکتر فریبا حقانی (استادیار)، گروه آموزش پزشکی، مرکز تحقیقات آموزش علوم پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی اصفهان، ایران. haghani@edc.mui.ac.ir
تاریخ دریافت مقالهظ: ۹۰/۸/۱۴، تاریخ اصلاحیه: ۱۰/۹/۱۹، تاریخ پذیرش: ۹۰/۹/۱۹

[Downloaded from ijme.mui.ac.ir on 2026-11-06]

آموزشگاه‌های پرستاری را داشته باشد از دیر باز مورد توجه طراحان و برنامه‌ریزان آموزشی پرستاری بوده است(۲).

آموزش بالینی یکی از ارکان مهم آموزش پرستاری به حساب می‌آید، حدود نیمی از زمان آموزش دانشکده‌های پرستاری صرف آموزش بالینی می‌شود، به طوری که آموزش بالینی قلب آموزش حرفه‌ای پرستاری را تشکیل داده و در شکل‌دهی هویت حرفه‌ای پرستاری نقش اساسی بازی می‌کند. در حقیقت آموزش بالینی فراموش شده‌ترین آموزش و دارای نقایص بیشتر از سایر حوزه‌های آموزشی است. سیستم آموزش بالینی فعلی پرستاری بیشتر بر حفظ اطلاعات تکیه دارد و مدرس در آن نقش اصلی و محوری را بازی می‌کند. هدف اصلی آموزش پرستاری به کاربردن موارد آموخته شده کلاس نظری توسط دانشجو در بالین و محیط واقعی و افزایش قدرت تصمیم‌گیری در شرایط واقعی و حاد است(۳).

برنامه‌ریزان آموزشی پرستاری، اصلی‌ترین بخش در آموزش پرستاری را آموزش بالینی می‌دانندو معتقدند که دانشجویان پرستاری می‌توانند دانش نظری خود را با انجام کار در محیط کارآموزی، توسعه بخشند و با مشکلات و مسایل گوناگون روبرو شوند.طرح کارآموزی در عرصه، به عنوان یک نوآوری در ساختار آموزش پرستاری با هدف ارتقای کیفیت آموزش پرستاری و ارائه خدمات بالینی و فراهم آوردن زمینه جامع نگری و جامعه‌نگری در پرستاری از سال ۱۳۷۱ به اجرا درآمد. کارآموزی در عرصه، به منظور ایجاد موقعیت‌های مناسب در جهت افزایش مهارت در کاربرد دانش پرستاری در عرصه، در راستای اعتلای قدرت ابتکار و استقلال فراگیر با رعایت اصل مهم نظارت در آموزش جامعه‌نگر و حفظ امنیت مددجو و خانواده است، به طوری که دانشجو بتواند تدابیر پرستاری لازم را در جهت ارتقا و تأمین سلامت مددجو، خانواده و جامعه به کار گیرد. وظیفه مدرس، علاوه بر فعالیت آموزشی مصوب، ایجاد حس استقلال و تصمیم‌گیری و افزایش قدرت ابتکار در فراگیران در عرصه‌های مختلف است.از این رو اهمیت و جایگاه ویژه آن در آموزش بالینی دانشجویان پرستاری مشخص می‌شود. علی رغم این موضوع نتایج تحقیقات پژوهشگران آموزش پرستاری نشان می‌دهد که کیفیت آموزش بالینی مطلوب نبوده و نارسایی‌هایی وجود داردکه مانع از دست‌یابی به اهداف این دوره شده است(٤).

امروزه بسیاری از مربیان بالینی در جستجوی روش‌های آموزشی هستند که بتوان به وسیله آنها دانش و مهارت بالینی را در سطح مناسبی به دانشجویان آموخت، بهترین راه برای رسیدن به این هدف، استفاده از روشی است که در آن فراگیران در امر یادگیری فعال بوده و بتوانند در مورد یادگیری خود بازخورد مناسبی دریافت نمایند. به نظر می‌رسد، به کارگیری روش یادگیری مبتنی بر خدمات می‌تواند در راستای اصلاح رویه‌های آموزشی موجود و به منظور کاربرد خدمات دانشجویان در سطح جامعه روش مناسب و سودمندی باشد. این مقاله به معرفی این روش نوین آموزشی به عنوان یک مدل تسهیل‌کننده و مدل بخش‌های بالینی آموزش می‌پردازد.

روش‌ها

در این مطالعه با جستجوی منابع کتابخانه‌ای و بانک‌های اطلاعاتی نظیرIrandoc - Elsevier- ،SID- MagIran Ovid - PubMed و... برخی از متون موجود در مورد یادگیری مبتنی بر خدمات در آموزش بالین شامل کتب و مقالات از سال ۱۹۹۹ تا ۲۰۱۱ با استفاده از کلمات کلیدی (آموزش بالین)، (پرستاری)، (آموزش مبتنی بر خدمات) و (دانشجویان) انتخاب شدند و از بین این مقالات، مواردی که با استفاده از این روش در آموزش بالینی پرستاری ارتباط بیشتری داشتند، انتخاب و مقاله حاضر بر اساس آنها تنظیم گردید.

[Downloaded from ijme.mui.ac.ir on 2026-11-06]

نتایج

با بررسی مقالات متعدد در زمینه کاربرد یادگیری مبتنی بر خدمات و اهمیت آن در آموزش بالینی ۱۸ مقاله و کتاب که ارتباط بیشتری در استفاده از این روش در آموزش بالینی پرستاری داشتند، انتخاب گردید و سعی گردید به مواردی که تا کنون کمتر مورد توجه قرار گرفته‌اند، مورد بحث قرار گیرد.

بحث

یادگیری مبتنی بر خدمات یک راهبردارزشمند جهت آموزش خدمات حرفه‌های بهداشتی است که پاسخ به نیازهای جامعه را با آموزش دانشگاهی ترکیب می‌کند(۵). یادگیری مبتنی بر خدمات یک فلسفه آموزش است که یادگیری فعال و جذاب بین دانشجویان و جامعه پیشنهاد می‌دهد. همچنین یک رویکرد قوی در آموزش بزرگسالان که توانایی دانشجویان جهت ایجاد ارتباط معنادار بین تئوری آموخته شده در کلاس درس و تجربیات واقعی زندگی، با هدف کسب مسؤولیت‌پذیری اجتماعی و تعهد شهروندی را مورد تأکید قرار می‌دهد و در جهت خلق یک دنیای بهتر کمک می‌کند(٦و٧).

یادگیری مبتنی بر خدمات یک شیوه آموزشی با ریشه‌های تاریخی از عقاید جان دیویی (John Dewey) است که خدمت به جامعه را با یادگیری به هم می‌پیوندد. جان دیویی دانشمند قرن بیستم، اصول یادگیری مبتنی بر خدمات را با تأکید به این که آموزش یک روند دموکراتیک، مشارکتی و جذاب است، تعریف می‌کند. از نظر جان دیویی یک تجربه زمانی می‌تواند یک تجربه آموزشی باشد، اگر و تنها اگر منجر به رشد شود. دیویی تجربه را به عنوان یک روش آموزشی ارزیابی می‌کند اما در عین حال متذکر می‌شود که نه همه تجربیات با ارزش و نه همه تجربیات آموزشی ارزش مساوی دارند. در واقع تجربه‌های شخصی همچون تجربه‌های به دست آمده در طی خدمت به جامعه همراه با تفکر و بررسی انتقادی آن تجربیات، موجب معنادار شدن تئوری می‌گردند. این شیوه یادگیری در همه سطوح آموزش وجود دارد و در آموزش پرستاری هم مورد علاقه است، در حقیقت انجمن دانشکده‌های پرستاری آمریکا (American Nursing School Association) یادگیری مبتنی بر خدمات را یک راهبرد جذاب یادگیری جهت آموزش آزاد معر فی می‌کند(۸تا۱۰). زمینه این روش در نظریه سازندگی (constructivism) و آموزش تجربی (Experiential learning) است که تئوری را با عملکرد و یادگیری شناختی را به یادگیری عاطفی ارتباط می‌دهد. در تئوری سازندگی بر نقش فعال یادگیرنده در درک و فهم و ساختن دانش تأکید می‌شود، این تئوری بر این اندیشه استوار است که یادگیرندگان دانش خود را از تجربه‌هایشان به دست می‌آورند. اگر چه یادگیری تجربی به عنوان یک روش آموزشی در حرفه‌های بهداشتی جدید نیست، اما امروزه علاقه شدید در توسعه یادگیری مبتنی بر خدمات و درگیر شدن جامعه جهت آموزش دانشجویان حرفه‌های بهداشتی به وجود آمده است(۵و۱۱). در سال ۱۹۹۵ یادگیری مبتنی بر خدمات در رشته‌های بهداشتی شروع شد و به عنوان یک واحد مجزا یا قسمتی از یک واحد و یا به صورت کارآموزی وارد برنامه درسی گردید(۱۲).

گیلز وایلر (Giles & Eyler) یادگیری مبتنی بر خدمات را این گونه تعریف می‌کند: یک شکل از یادگیری تجربی که یادگیری از طریق یک چرخه عملکرد و تفکر شکل می‌گیرد، زمانی که دانشجویان به دیگران خدمت می‌کنند، مشکلات جامعه را درک می‌کنند و همزمان بر روی تجربیاتشان فکر می‌کنند و به درک عمیق و کسب مهارت دست می‌یابند. مطابق با تعریف اداره مرکزی یادگیری مبتنی بر خدمات (Service based learning Central Office) در این رویکرد اهداف خدماتی و اهداف یادگیری ترکیب شده تا به صورت فعالانه هم در دریافت‌کننده و ارائه‌کننده خدمات تغییر ایجاد کند(۱۳).

[Downloaded from ijme.mui.ac.ir on 2026-11-06]

عناصر اساسی یادگیری مبتنی بر خدمات عبارتند از: (۱- تعهد ۲- تفکر (Reflection) ۳- دوطرفه بودن (Reciprocity) ٤- توسعه رهبری ٥- تجربه خدمات معنادار. در یادگیری مبتنی بر خدمات دانشجویان شرکت‌کننده، متعهد به انجام تجربه خدماتی طراحی شده می‌شوند، مشکلات واقعی آن جامعه شناسایی و مهارت‌های تعهد شهروندی در آنها تقویت می‌گردد(١٤).

تفکر یک جنبه اساسی از یادگیری مبتنی بر خدمات است و تعریف این نوع یادگیری اهمیت تفکر را مورد تأکید قرار می‌دهد. در فرآیند تفکر دانشجویان باید به سوالات همچون، من چه کاری انجام دادم؟ چرا من آن کار را انجام دادم؟ چه چیزهای یاد گرفتم؟ جواب دهد. و دانشجویان باید به صورت انتقادی عملکردهایشان، احساسات و افکارشان را مورد نقد و بررسی قرار دهند(٧).

تفکر یک فرایند سیستماتیک و هدف‌مند است.دانشکده‌های پرستاری معمولاً فرصت‌های برای تفکر برای دانشجویان فراهم می‌کنند که در طی این فعالیت‌ها، مربیان دانشجویان را برای کشف معانی تجربیاتشان راهنمایی می‌کنند و فرصتی برای دانشجویان فراهم می‌کنند تا دانشجویان تاثیر عملکردهایشان را بر روی جامعه و خودشان درک کنند و به دنبال آن در عملکردشان حرفه‌ای‌تر شوند(٦). در واقع فعالیت‌های متفکرانه پلی بین فعالیت‌های خدماتی جامعه و محتوی آموزشی واحد درسی فراهم می‌آورند، توجه دانشجویان را به تفاسیر جدید از تجربیات هدایت می‌کنند و در نهایت منجر به فهم عمیق‌تر، رشد بین فردی و تغییر دیدگاه می‌گردند(١٣). البته کارایی تفکر بستگی به توانایی دانشجویان در ایجاد و واضح‌سازی معانی تجربه، فکر کردن، تحلیل انتقادی و برقراری ارتباط تجربیات در جامعه با یادگیری دارد.(٨).

یک فعالیت مداوم و متفکرانه باید شامل رفتارها، عملکردها و نتایج عملکرد دانشجویان باشد.مثال‌های زیادی از فعالیت‌های متفکرانه وجود دارد، بحث‌های گروهی، ایفای نقش، کنفرانس‌ها، یادداشت‌های روزانه، داستان‌گویی و نوشتن نمونه‌های از این فعالیت‌ها هستند. بسیاری از این فعالیت‌ها اساسشان بر پایه نوشتن است. نوشتن یک شکل خاص از تفکر است که می‌تواند معنای جدید و درک جدیدی از فعالیت‌ها را خلق کند. نوشتن موجب تسهیل ایجاد ارتباط بین یادگیری‌های گذشته و تجربیات حاضر و عملکرد آینده می‌گردد. مجله‌های دانشجویی راهی هستند تا دانشجویان افکار و احساساتشان درباره تجربه خدمات در طی ترم را بیان کنند(٦و٧و١٣). بدون تفکر ساختارمند، عمیق و هدف‌مند بر روی تجربیات و بدون تفکر بر روی علت‌های ریشه‌ای مشکلات جامعه، ارتباط بین خدمات و مشکلات جامعه و بر روی نقش دانشجویان در فعالیت خدماتی و برنامه درسی، تجربه به تنهایی فقط یک کار داوطلبانه محسوب خواهد شد و نه یادگیری مبتنی بر خدمت(١٤).

یادگیری مبتنی بر خدمات یک ارتباط دوطرفه بین دانشجویان و جامعه است که هر دو در ارائه خدمات و یادگیری مشتاق هستند. دو طرفه بودن جهت اطمینان از این که نیازهای هر دو دانشجویان و جامعه برآورده شده، ضروری است. زمانی که دانشکده و جامعه جهت تعیین پروژه و شناسایی نیازها با همدیگر همکاری می‌کنند، خصوصیت دو طرفه بودن آشکار می‌شود(٦).

یادگیری مبتنی بر خدمات نیاز به ارتباط بین همه اعضای شرکت‌کننده در تجربه دارد.به بیان دیگر دانشجویان و مربی هر دو تجربه را رهبری می‌کنند و یادگیری مبتنی بر خدمات در مقابل رویکرد یک طرفه، پدر سالاری روش‌های سنتی قرار دارد(١٤). در یادگیری مبتنی بر خدمات، اهداف به صورت مشارکتی تعیین، اجرا و سپس ارزیابی و قدردانی می‌شوند. بر خلاف آموزش بالینی سنتی (مانند کارآموزی و کارورزی) که دانشکده اهداف برنامه درسی، رویکردهای اجرا و ارزیابی را طراحی می‌کنند، در یادگیری مبتنی بر خدمات دانشجویان، دانشکده و جامعه در تعیین خدمات ارائه شده با هم

[Downloaded from ijme.mui.ac.ir on 2026-11-06]

همکاری مشارکتی دارند و این ارتباط دو طرفه یکی از خصوصیات کلیدی یادگیری مبتنی بر خدمات است(۹).

در مدل یادگیری مبتنی بر خدمات، مربیان و کارکنان جامعه به عنوان منابعی برای دانشجویان محسوب می‌شوند. این مدل موجب توسعه مهارت‌های رهبری نه تنها در حرفه، بلکه در جامعه نیز می‌گردد. همچنین نتایج تحقیقات نشان داده که وقتی دانشجویان پزشکی و پرستاری با هم در پروژه‌های مبتنی بر خدمات کار می‌کنند، احتمال همکاری آنها در آینده در جامعه کاری به عنوان پزشک و پرستار، افزایش خواهد یافت(٦).

در رویکرد یادگیری مبتنی بر خدمات همه اعضای شرکت‌کننده از جمله دانشجویان،اعضای هیأت‌علمی، جامعه و سازمان‌ها سود می‌برند. در طی این مدل یادگیری، دانشجو مهارت‌های آموخته شده در کلاس تئوری را به طور عملی در محیط واقعی بکار می‌برد، از دیدگاه دانشجویان فواید یادگیری مبتنی بر خدمات عبارتند از:

۱. اجتماعی شدن درون حرفه
۲. معرفی مهارت‌های حرفه‌ای جدید
۳. افزایش انگیزه یادگیری
٤. یک روش معرفی نقش پرستاری به دانشجویان پرستاری
٥. فرصتی برای یادگیری مشارکتی و توسعه ارتباط مشارکتی با حرفه‌های دیگر
٦. ایجاد حس رضایت شخصی
۷. افزایش حس کارایی فردی و رشد حرفه ای
۸. تقویت مهارت تفکر انتقادی
۹. تقویت عملکرد دانشگاهی
۱۰. روشن سازی ارزش‌های شخصی
۱۱. بهبود مهارت‌های ارتباطی فردی و بین فردی
۱۲. افزایش مهارت‌های رهبری
۱۳. تعهد به خدمت به دیگران
۱٤. افزایش شایستگی فرهنگی و تعهد شهروندی
۱٥. تقویت حس مراقبت و درک تکنیکی
۱٦. تقویت درک سیاست‌های اجتماعی و عدالت اجتماعی
۱۷. افزایش آگاهی از نیازهای برآورده نشده مددجویان، خانواده‌ها و جامعه
۱۸. تحریک خلاقیت(۱٥و۱٦).

فواید یادگیری مبتنی خدمات شامل اعضای هیأت‌علمی نیز می‌گردد، مواردی از جمله:

- تقویت آ موزش کلاسی با واقعیت‌های بالینی
- تقویت مهارت‌های مدیریت پروژه
- افزایش مهارت‌های رایزنی دانشجویان
- افزایش حساسیت به چالش‌های پیچیده بالین و بیمارستان
- کسب موقعیت اجتماعی از طریق مشارکت با بیمارستان در پروژه یادگیری مبتنی بر خدمات تحریک خلاقیت(۱٥و۱٦).

فواید این مدل برای جامعه عبارتند از:

- افزایش آگاهی از نیازهای بهداشتی
- افزایش انگیزه کار در موقعیت‌های اجتماعی
- توسعه یادگیری درون جامعه
- ایجاد مشارکت بین دانشکده‌ها و سایر ارگان‌ها و سازمان‌ها
- برآورده کردن نیازهای جامعه
- شناسایی کمبود بودجه برای خدمات اجتماعی و محیطی، آموزشی، مراقبت بهداشتی، سلامت عمومی و محیطی(۱٥،۱٦).

در اکثر اوقات یادگیری مبتنی بر خدمات و یادگیری تجربی بجای یکدیگر مورد استفاده قرار می‌گیرند،در حالی که هویت این دو روش کاملا از همدیگر مجزا است.این روش نوین یادگیری همچنین از کارهای داوطلبانه و کارورزی نیز متفاوت است. در یادگیری داوطلبانه تمرکز اولیه بر روی خدماتی است که برای گیرندگان (جامعه) ارائه می‌شود. در یادگیری از طریق

[Downloaded from ijme.mui.ac.ir on 2026-11-06]

کارورزی و کارآموزی هم تمرکز اولیه بر روی فواید یادگیری بر روی دانشجویان است. اما در یادگیری مبتنی بر خدمات، به صورت هدف‌مند فواید خدمات به جامعه با فواید یادگیری دانشجویان ترکیب می‌شود و یک رضایت دو طرفه را به وجود می‌آورد(۷).

بنابراین یادگیری مبتنی بر خدمات به عنوان یک یادگیری تجربی شناخته می‌شود که آموزش پرستاری را با جهان واقعی متصل می‌کند و روی یادگیری هدف‌مند (هم برنامه درسی و اصول شهروندی) و ارتباط دو طرفه میان دانشجویان، مربیان و اعضای جامعه تأکید دارد. در روش کارورزی معمولاً حالت دو طرفه بودن، دیده نمی‌شود.و دانشجویان یک نقش فراهم‌کننده خدمات یک طرفه سنتی را بازی می‌کنند و تمرکز بیشتر بر روی کسب مهارت رشته‌ای برای دانشجو است و تأکید کمی بر روی توسعه مهارت‌های شهروندی می‌شود. به طوری کلی سه اصل ضروری در یادگیری مبتنی بر خدمات (تفکر، دوطرفه بودن و تعهد شهروندی) این روش را از کارورزی و کار داوطلبانه جدا می‌سازد(۱۳).

آینده عملکرد پرستاری به میزان زیادی به تغییرات اجتماعی جهانی و سیستم‌های مراقبت بهداشتی وابسته است. پرستاران بایستی با مهارت‌های قوی رهبری، مدیریت و ارزش‌گذاری برای تنوع بشری و تعهد شهروندی به حیطه عملکرد واقعی وارد شوند. همه این توانایی‌ها می‌تواند و باید درون عملکرد بالینی به عنوان یک قسمت از آموزش پرستاری تحقق یابد(۹). تغییرات زیادی در بسیاری از زمینه‌ها در جهان در قرن حاضر رخ داده است. بخش آموزش یکی از زمینه‌های تحت تاثیر این تغییرات است و روش‌های سنتی آموزش دیگر کارامد نیستند و بسیاری از آموزش دهندگان در جستجوی روش‌هایی که موجب توسعه همه اهداف آموزشی علاوه بر کسب دانش شوند، هستند. یکی از این روش‌های یادگیری فعال، یادگیری مبتنی بر خدمات است(۱۳و۱۷). یادگیری مبتنی بر خدمات به عنوان یک پداگوژی، عملکرد، تئوری، فلسفه ویا ترکیبی از آنهاست که می‌تواند دانشگاه، دانشجویان و جامعه را به همدیگر مرتبط کرده و یک راهبرد فعال است که همه اعضای شرکت‌کننده در آن سود می‌برند(۱٤و۱۸). در استفاده از این مدل بسیاری از دانشکده‌های پرستاری، اذعان داشته‌اند، در صورتی که به صورت همزمان بر روی خدمات و یادگیری تأکید مساوی گردد، یادگیری مبتنی بر خدمات موجب تسهیل یادگیری شناختی، اجتماعی و عاطفی در دانشجویان می‌شود(۷). دانشجویان به دلیل این که فرصتی دارند تا اصول تئوری آموخته شده در کلاس درس را با ارائه خدمات در محیط واقعی بکار گیرند و مهارت حرفه‌ای و مسؤولیت‌پذیری اجتماعی‌شان افزایش می‌یابد، آنها واقعاً به این رویکرد نوین آموزشی علاقمند هستند. یادگیری مبتنی بر خدمات دو هدف عمده دارد ۱- افزایش یادگیری برنامه درسی دانشگاهی ۲- تقویت ارزش‌های دانشجویان همزمان با بر آورده کردن نیازهای جامعه، بنابراین یادگیری مبتنی بر خدمات با داشتن خصوصیات مشترک با رشته پرستاری و تناسب طبیعی با آموزش پرستاری به یک موضوع رایج در متون پرستاری تبدیل شده است(۱۵).

نتیجه‌گیری

اگر چه ترکیب کردن یادگیری مبتنی بر خدمات درون واحدهای درسی موجود، نیاز به اعضای هیأت‌علمی متعهد، خلاق و ماهر برای برنامه‌ریزی کامل و انتخاب یک جایگاه مناسب برای ارائه خدمات دارد، در این صورت یادگیری مبتنی بر خدمات یک موقعیت بسیار موفقیت‌آمیز برای دانشجویان، دانشکده و جامعه فراهم خواهد ساخت. بنابراین مسؤولین آموزش پرستاری برای ایجاد هماهنگی بیشتر بین دانشکده‌ها و بیمارستان، با اتخاذ راه‌حل‌های تعاملی و مشارکتی مانند یادگیری مبتنی بر خدمات و تبدیل بیمارستان‌ها به فضاهای مناسب آموزشی به منظور تحقق هر چه بیشتر اهداف آموزش بالینی دوره پرستاری تلاش بیشتری مبذول دارند.

[Downloaded from ijme.mui.ac.ir on 2026-11-06]

منابع

1. Mahmoudifar Y. [Field clinical educations in the view of educational instructors and nursing students].Educational Strategies Journal.2009; 2(1):7-12. [Persian]
Available From: http://www.edcbmj.ir/browse.php?a_id=16&sid=1&slc_lang=fa
2. Aein F,Alhani F, Anoosheh M. [The Experiences of Nursing Students, Instructors, and Hospital Administrators of Nursing Clerkship]. Iranian Journal of medical education.2009; 9(3):191-200. [Persian]. Available from:
http://www.ijme.ir/search.php?slc_lang=fa&sid=1&key=%DA%A9%D8%A7%D8%B1%D8%A2%D9%85%D9%88%D8%B2%DB%8C+%D8%AF%D8%B1+%D8%B9%D8%B1%D8%B5%D9%87
3. Mollahadi M. [Importance of clinical education in nursery].nEducational Strategies Journal.2009; 3(4):153-159. [Persian]
Avialablefrom:http://www.edcbmj.ir/browse.php?a_code=A-10-89-1&sid=1&slc_lang=fa
4. Dehghani KH , Dehghani H, Fallahzadeh H.[Students and instructors perspectives of the difficulties of nursing clerkship clinical education in Yazd Sadoghe shahid nursing faculty].Iranian Journal of medical education.2005;5(1):25-33. [Persian]
Available from: http://www.sid.ir/fa/VEWSSID/J_pdf/62713841303.pdf
5. Marcus MT, Taylor WT, Hormann MD, Walker T. Linking service-learning with community-based participatory research: An inter professional course for health professional students. J Nurse Outlook.2011(59):47-54.
Available from: http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/21256362
6. Walsh Linda V. International service learning in midwifery and nursing education. Journal of midwifery & women's health. 2003; 48(6):449-454.
Available from:
http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed?term=International%20service%20learning%20in%20midwifery%20and%20nursing%20education%2C%20Journal%20of%20midwifery%20%26%20women's%20health
7. Billings Diane M, Halstead Judith A. Teaching in nursing a guide for faculty third edition. St Luis: Saunders Elsevier. 2009.p: 173-183.
Available from: http://www.amazon.com/Teaching-Nursing-Guide-Faculty-Billings/dp/1416040846
8. Gaster Mary A. Service learning: where is the emphasis?.J Teaching and learning in nursing. 2011(6): 19-21.
Available from: http://www.jtln.org/article/S1557-3087(10)00050-8/abstract
9. Roberta JE. Nursing education in clinical setting. Mossy , Elsevier. 2007:262-264.
Available from: http://store.elsevier.com/Nursing-Education-in-the-Clinical-Setting/Roberta-Emerson/isbn-9780323036085/
10. Bringle Robert G, Hatcher Julie A. Reflection in service learning: Making meaning of Experience. Educational Horizons. 1999:179-185.
Available from:
http://www.usfca.edu/uploadedFiles/Destinations/Institutes_and_Centers/OSL/docs/Bringle_Making_Meaning_of_Exp.pdf
11. Saif A. [Ravanshenasi parvareshi Novin]. Tehran. Doran. 2009:208. [Persian]
Available from: http://www.adinebook.com/gp/product/9648891584
12. Baker CM , Bingle Janet M, Hajewski CJ and etal.Advancing magnet recognition problem in master's education through service- learning. J nurse Outlook. 2004:52(3): 131-141
Available from: http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/15197362
13. Farley Cindy L. Service learning: applications in midwifery education.Journal of midwifery & women's health. 2003; 48(6):444-448
Available from: http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/14660950
14. Philips Amy. Service –learning and social work competency-Based education: A ‘Goodness of fit’?.J Advances in social work. 2011; 12(1): 1-20.
Available from: http://journals.iupui.edu/index.php/advancesinsocialwork/article/viewFile/1318/1818
15. Callister Lynn C, Garbett Debra H.“Enter to learn, go forth to serve “: service learning in nursing education. Journal of Professional nursing. 2000; 16(3): 177-183.

[Downloaded from ijme.mui.ac.ir on 2026-11-06]

Availablefrom: http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S875572230080037X
16. Gaberson Kb, Oermann MH. Clinical Teaching nursing. Springer, New York. 2010: 124.
Available from: http://www.springerpub.com/product/9780826102485
17. Cansaran A, Orbay K, Kalkan M. University- community
Bridge: service learning to society.Procedia- Social and Behavioral Sciences. 2(۲) ۲۰۱۰:n1687-1693.
Available from:
http://education.vnu.edu.vn:8080/jspui/bitstream/123456789/3808/1/TeacherEducation10288.pdf
18. White Susan G, Henry Joanne K.Incorporation of service-learning into a baccalaureate nursing education curriculum. J Nurse Outlook. 1999 (47) 257-61.
Available from:
http://www.eric.ed.gov/ERICWebPortal/search/detailmini.jsp?_nfpb=true&_&ERICExtSearch_SearchValue_0=EJ596689&ERICExtSearch_SearchType_0=no&accno=EJ596689

[Downloaded from ijme.mui.ac.ir on 2026-11-06]

Importance of Application of Service-Based Learning in Clinical Nursing Education

Fariba Haghani[1], Azam Alavi[2]

Abstract

Introduction: *Clinical education is one of the most crucial parts of nursing education in shaping the professional identity. Successful education in this path requires effective approaches along with update knowledge, clients and patients' needs. These approaches can provide necessary preparations for learners. Service learning that is aimed to train responsible and accountable students has found new position in the health professionals' curriculum including nursing. This study aimed to discuss importance of application of service-based learning in clinical nursing education.*

Methods: *This study is a review article. Related books and some database such as SID, Irandoc, Elsevier, Pub Med, Magiran during 1999-2011 were searched using keywords including clinical education, nursing, Service-learning and students.*

Results: *Nurses should have strong leadership skills, management, citizenship commitments and respect to human diversity for entering real action areas. All these capabilities can be achieved in clinical practice as a part of nursing education. It seems that service- based- learning provides opportunities for students' professional development and clinical competencies.*

Conclusion: *Nursing education authorities can use interactive and participatory strategy such as service-learning for creating more coordination between colleges and hospitals, and converting hospitals to suitable training settings. This can help to reach clinical education goals as more as possible.*

Keywords: Service- based learning, Clinical-nursing education, students.

Addresses:
[1] Assistant Professor, Department of Medical Education, Medical Education Research Center, Isfahan University of Medical Sciences, Isfahan, Iran. haghani@edc.mui.ac.ir
[2.] (✉) PhD Nursing Student, Faculty of Nursing and Midwifery, Islamic Azad University, Shahrekord Branch. Shahrekord, Iran. E-mail: a_alavi@iaushk.ac.i.

[Downloaded from ijme.mui.ac.ir on 2026-11-06]